

Betaalbare woonlasten

*Berekeningen voor
Programmagroep WWZ038
Nibud, 2014*

Betaalbare woonlasten

*Berekeningen voor Programmagroep
WWZ038*

*Sanne Lamers
Jasja Bos*

Nibud, 2014

Inhoud

1	INLEIDING	1
2	BEREKENING BETAALBARE WOONLASTEN	2
2.1	Uitleg methodiek betaalbaarheid	2
2.2	Uitleg over de doelgroepen	4
2.3	Uitleg over het inkomen	5
2.3.1	Gemeentelijke inkomensregelingen.....	6
2.4	Uitleg over uitgaven	8
2.4.1	Basispakket	8
2.4.2	Extra zorgkosten	8
2.4.3	Pakket sociale participatie	9
3	RESULTATEN.....	11
3.1	Betaalbare huurlasten.....	11
3.2	Conclusies & aanbevelingen	14
3.2.1	Doelgroepen in de knel	14
3.2.2	Algemene aanbevelingen	15
	BIJLAGE 1: SPECIFICATIE UITGAVENPOSTEN	17
	Vaste lasten	17
	Reserveringsuitgaven.....	18
	Huishoudelijke uitgaven	18
	Uitgaven aan sociale participatie	19
	BIJLAGE 2: BEGROTINGEN PER DOELGROEP	20
	BIJLAGE 3: LANDELIJKE WIJZIGINGEN	21
	BIJLAGE 4: INKOMEN EN TOEPASSELIJK MINIMUM	29

1 Inleiding

In 2013 heeft het Nibud voor Frion een onderzoek gedaan naar de bestedingsruimte van een huishouden voor woonlasten. Dit is gedaan voor zowel cliënten in een instelling als cliënten met zelfstandige woonruimte.

Op basis van de ontwikkelingen rondom scheiden van wonen en zorg en de gemeentelijke wijzigingen op gebied van de Wmo en minimabeleid heeft de Programmagroep WWZ038 het Nibud gevraagd dit onderzoek te herhalen. Ten opzichte van het vorige onderzoek is het aantal doelgroepen (18) waarvoor de betaalbare huur wordt berekend, aangepast.

“Programmagroep WWZ038 heeft de opdracht op basis van een marktanalyse vernieuwde en betaalbare product-markt combinaties te ontwikkelen op gebied van woon-, welzijns- en zorgarrangementen. De deelnemers van deze groep zijn woningcorporaties en andere dienstverleners op gebied van wonen in Zwolle, zorgorganisaties op gebied van ouderenzorg, GGZ, LG, VG en welzijnsorganisaties. Er zijn vijf projectgroepen geformuleerd waaronder de projectgroep ‘betaalbaarheid’ die inzicht wil krijgen op de impact van scheiden van wonen en zorg in relatie tot betaalbaarheid.”

In het onderzoek staat centraal wat de maximaal betaalbare huur is voor zelfstandig wonende cliënten op basis van landelijke en gemeentelijke beleid.

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 staan de hoofdlijnen van de methodiek beschreven. Vervolgens bevat hoofdstuk 3 de resultaten. De bijlage 1 bevat achtergrondinformatie waarop de berekeningen en resultaten zijn gebaseerd, in bijlage 2 staan alle begrotingen van de 18 doelgroepen, in bijlage 3 zijn de wijzigingen en mogelijke effecten weergegeven die van invloed zijn op de financiële positie van de doelgroepen en in bijlage 4 staat zijn de inkomens van de verschillende doelgroepen vergeleken met het toepasselijke minimum inkomen. Bijlage 3 is met name een beschrijving van de landelijke wijzigingen die betrekking hebben op gemeentelijk beleid.

2 Berekening betaalbare woonlasten

Dit hoofdstuk gaat in op de methode om te komen tot maximaal betaalbare woonlasten. De uitgangspunten die in de berekening zijn meegenomen, worden besproken. Centraal staat de vraag wat cliënten maximaal verantwoord aan woonlasten kunnen betalen.

2.1 Uitleg methodiek betaalbaarheid

Naast de woonlasten (huur en onderhoud) zijn er nog tal van andere uitgavenposten die in een huishouden gedaan moeten worden. Zoals verzekeringen, vervoerskosten, kleding, voeding en inventaris. Deze andere posten (de 'overige uitgaven') dienen ook betaalbaar te zijn.

De berekeningen zijn gebaseerd op cijfermateriaal van het Nibud. Het Nibud maakt een onderscheid in basisbedragen en voorbeeldbedragen. De basisbedragen zijn de bedragen die minimaal voor een bepaalde uitgavenpost nodig zijn. De basisbedragen zijn afhankelijk van de *huishoudsamenstelling* maar onafhankelijk van het inkomen. Zo is het basisbedrag in 2014 voor voeding voor alleenstaande 194 euro en voor een gezin met twee kinderen (3 en 5 jaar) 424 euro per maand.

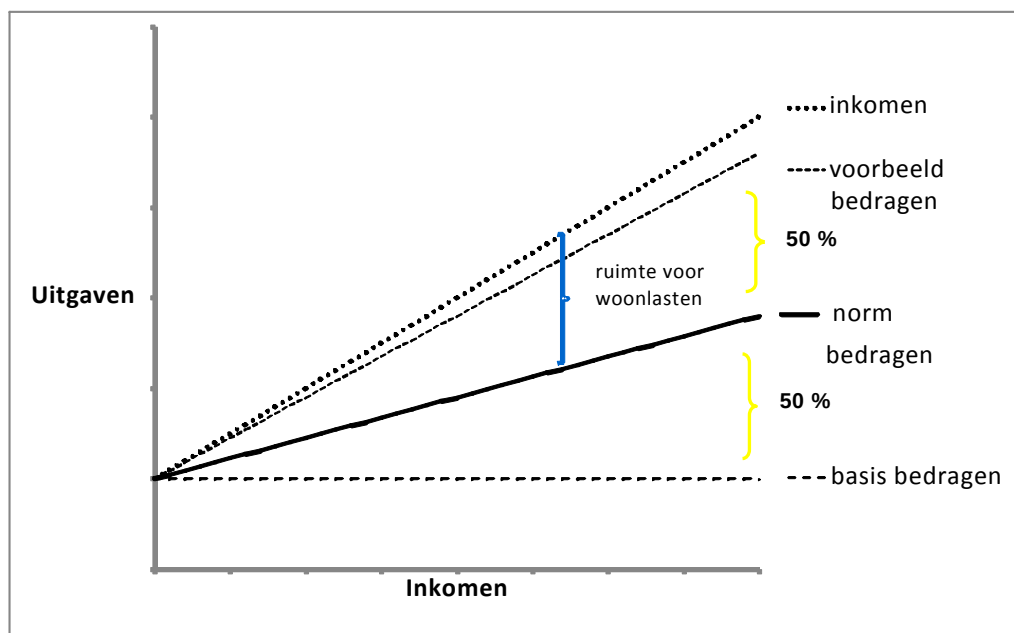
De voorbeeldbedragen zijn de uitgaven die een vergelijkbaar huishouden met een vergelijkbaar inkomen gemiddeld doet aan de verschillende uitgavenposten. Deze bedragen zijn dus zowel afhankelijk van de *huishoudsamenstelling als van het inkomen*. Zo is voor voeding het voorbeeldbedrag voor een alleenstaande met maandinkomen van 2.000 euro 210 euro per maand en voor een alleenstaande met een maandinkomen van 3.000 euro is het 227 euro per maand.

De voorbeeldbedragen zijn onder meer gebaseerd op het Budgetonderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Alle bedragen in dit onderzoek zijn landelijke bedragen.

Het uitgangspunt voor de berekeningen is dat bij een maximale huurlast bij de laagste inkomens de basisbedragen voor de 'overige uitgaven' beschikbaar moeten zijn. Bij de hogere inkomens (die niet in dit onderzoek voorkomen) moeten de 'overige uitgaven' precies tussen de basisbedragen en de voorbeeldbedragen uitkomen. Dit bedrag wordt het normbedrag genoemd. De methode is in figuur 1 schematisch weergegeven.

Huishoudens die op deze norm voor de overige uitgaven terecht komen, moeten dus op bepaalde posten bezuinigen in vergelijking met wat gangbaar is bij huishoudens met hetzelfde inkomen.

Figuur 1: Methode bij berekening betaalbare woonlasten

Onder woonlasten wordt in dit model verstaan:

- Netto huur, huur minus eventuele huurtoeslag.
- Kosten van onderhoud (beperkt en in de berekeningen vastgesteld op minimale bedrag huur, te weten: 27 euro per maand). Het gaat hier onder andere om kosten voor behang, schilderwerk en de tuin. Dit richtbedrag is op cijfers van het CBS gebaseerd.

De basisuitgaven zijn in principe gewaarborgd. In principe, omdat deze huishoudens aan drie voorwaarden moeten voldoen:

1. Ze moeten alle inkomensondersteuning aanvragen, waar ze recht op hebben.
2. Ze moeten goed met hun geld omgaan
3. Er moeten weinig persoonlijk onvermijdbare uitgaven zijn. Persoonlijk onvermijdbare uitgaven zijn uitgaven die niet voor iedereen noodzakelijk zijn, maar die wel noodzakelijk zijn voor het specifieke huishouden. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld roken, extra ziektekosten, extra voedingskosten vanwege een dieet, hoge energiekosten bij een slecht geïsoleerde woning. Ook aflossingen op leningen en schulden en alimentatieverplichtingen zijn persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Zie hiervoor ook pagina 13.

Er wordt in het onderzoek geen rekening gehouden met life events zoals geboorte en verhuizing, terwijl dat wel kosten met zich mee kan brengen die op de begroting drukken. Ook aanwezig vermogen wordt niet meegenomen in de berekeningen.

Fiscale uitgangspunten

Bij de berekening van het besteedbaar inkomen is rekening gehouden met de belastingtarieven, de sociale premies en de toeslagen (ongewijzigde huurtoeslag en zorgtoeslag) voor 2014.

2.2 Uitleg over de doelgroepen

De hierboven beschreven methode voor het berekenen van betaalbare huurlasten is, in overleg met programmagroep WWZ038, op basis van de volgende variabelen bepaald: leeftijd, aantal huishoudleden, type en hoogte inkomen en de zorgvraag.

Tabel 1: Doelgroepen onderzoek

	Huishoudtype	Leeftijd	Inkomen*
a	Alleenstaand	18 – 23 jaar	Wajong (75%)
b	Paar	18 – 23 jaar	Wajong (70%)
c	Alleenstaand	23 – 27 jaar	WWB
d	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)
e	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Wajong (70%)
f	Paar	23 jaar – AOW lft	WWB
g	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Minimumloon
h	Paar	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)
i	Paar	23 jaar – AOW lft	Wajong (70%)
j	Paar met 2 kinderen	23 jaar – AOW lft	WWB
k	Eenouder met 2 kinderen	23 jaar – AOW lft	WWB
l	Eenouder met 2 kinderen	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)
m	Paar	23 jaar – AOW lft	Minimumloon
n	Paar met 2 kinderen	23 jaar – AOW lft	Minimumloon
o	Alleenstaand	ouder dan AOW-lft	AOW
p	Paar	ouder dan AOW-lft	AOW
q	Alleenstaand	ouder dan AOW-lft	AOW+
r	Paar	ouder dan AOW-lft	AOW+

* wat dit inkomen is ten opzichte van de toepasselijke bijstandsnorm (wettelijk sociale minimum) zie in bijlage 4

Alleenstaande 23 - 27 jaar

Jongeren moeten werken of naar school om een vak te leren. Zij horen volgens het Rijk niet thuis in de bijstand. Daarom gelden er voor hen extra strenge regels. Deze hebben onder andere betrekking op het recht op bijstand, het aanvragen van bijstand, de hoogte van de bijstand, het vrijlaten van bepaalde inkomsten en het recht op hulp van de gemeente bij vinden van een baan. Als het onderwijs geen mogelijkheden meer biedt moeten ze bereid zijn iedere baan te accepteren. In deze berekeningen gaan we er toch van uit dat de jongere geen baan heeft en geen onderwijs volgt (en een uitkering heeft).

Wajong

De hoogte van de Wajong is 75 procent van het minimumloon. Voor mensen die niet werken maar dit wel (gedeeltelijk) kunnen wordt de Wajong (per 2018) verlaagd naar 70 procent van het minimumloon.

Paren

Bij paren met Wajong gaan we er vanuit dat beide cliënten een Wajong uitkering hebben. Voor paren gaan we bij minimumloon uit van een alleenverdienerssituatie. Voor de paren met kinderen verzorgt een volwassene de kinderen. Bij paren zonder kinderen gaan we uit van de situatie één van de twee geen baan heeft.

Tenslotte gaan we er bij paren dat ze later zijn geboren dan 1963 vanwege de berekening van de arbeidskorting (ook wel aanrechtsubsidie genoemd).

Huishoudens met kinderen

Voor de doelgroep met kinderen van dit onderzoek hebben we gekozen voor zowel een jong kind als een ouder kind te van 6 en 14 jaar. Voor deze leeftijden zijn de kinderbijslag en het kindgebonden budget berekend.

Tenslotte hebben alle huishoudens met uitzondering van het eenoudergezin met WWB (huishoudtype k) zorgkosten.

2.3 Uitleg over het inkomen

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen/uitkeringen, kortingen op de belasting, zorgtoeslag, specifieke vergoedingen/kortingen, vakantiegeld, kinderbijslag en kindgebonden budget.

In de berekeningen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.

In de rapportage wordt verder verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle regelingen (landelijke en gemeentelijke) die op hen van toepassing zijn.

Voor de doelgroepen wordt als inkomen gerekend met:

- een Wajong-uitkering voor cliënten tot AOW-gerechtigde leeftijd die niet meer dan 20 procent verdienen van minimumloon. De hoogte van de Wajonguitkering is dan 75 procent van het minimumloon;
- een Wajong-uitkering 70 procent voor paren en alleenstaanden om te anticiperen op de situatie waarop dit wordt doorgevoerd;
- het huishouden met minimumloon heeft een inkomen uit arbeid of onderneming (werkende arme) dat hoger is dan Wajong (maar anders Wajong zou ontvangen);
- de huishoudens met Wajong of met minimumloon hebben recht op de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten (Wtcg) en de jonggehandicaptenkorting;
- een AOW uitkering enkel of met een klein pensioen (2.500 euro resp. 5.000 euro bruto) voor cliënten vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd.

Belastingteruggaaf

Verder is er belastingteruggaaf mogelijk vanwege specifieke zorgkosten. Wel moeten de kosten eerst daadwerkelijk zijn gemaakt. In deze rapportage vallen veel uitgaven onder de Wmo of worden vergoed via de collectieve zorgverzekering. Dit geldt niet voor de extra kosten aan bewassing. Hiervoor bestaat een persoonlijk forfaitair bedrag van 310 euro (620 euro voor paren) op jaarbasis.

In werkelijkheid is het soms moeilijk om alle gemaakte kosten aan te tonen waardoor er belastingaftrek misgelopen wordt.

2.3.1 Gemeentelijke inkomensregelingen

Naast de landelijke inkomensondersteuning is het mogelijk voor deze doelgroepen om in aanmerking te komen voor gemeentelijke regelingen voor minima. In de gemeente Zwolle gaat het om:

- de collectieve zorgverzekering van Zilveren Kruis Achmea;
- een regeling voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten voor wie geen Wtcg of CER ontvangt;
- regeling Kinderparticipatie, voor vergoeding van onder andere contributie voor sport en cultuur, schoolkosten, peuterspeelzaal, zwembles, brugklaskosten;
- Scholierenregeling, voor jongeren van 12 tot en met 17 jaar uit gezinnen met een lager inkomen en bedraagt 225 euro per kind per jaar.

Voor alle regelingen geldt 110 procent als inkomensgrens.

Verder wordt rekening gehouden met:

- de kwijtschelding van gemeentelijke- en waterschapsbelasting. Zowel de gemeente Zwolle als het waterschap kennen kwijtschelding voor minima tot 100 procent van de wettelijke minimum.
- Individuele bijzondere bijstand voor huishoudens met een laag inkomen die extra kosten hebben en waar geen voorliggende voorziening bestaat. In gemeente Zwolle wordt verondersteld dat de draagkracht tot een inkomen van 110 procent van het minimum nul is en na dit inkomen volledig is.

Cliënten die minimaal 3 jaar een inkomen op 110 procent van het minimum hebben, kunnen in aanmerking komen voor de langdurigheidstoeslag. Deze toeslag wordt niet in de berekening van de woonlasten meegenomen. Dit is geen toeslag waarop iedereen van de doelgroep op elk moment recht heeft.

De gemeentelijke regeling chronisch zieken en gehandicapten wordt meegenomen in dit onderzoek. Hierop hebben cliënten recht als ze niet in aanmerking komen voor de Wtcg-regeling en de CER (voorliggende voorzieningen), die per 1 januari 2014 is afgeschaft.

Op de volgende wijze worden de gemeentelijke regelingen doorgerekend:

- Collectieve Zorgverzekering Zilveren Kruis Achmea: maandelijkse premie is 141,56 euro en eigen risico (360 euro per jaar) is afgekocht. Meegenomen in de posten 'basispremie zk-verzekering samen met aanvullende premie zk-verzekering' en de post 'extra ziektekosten' (voor verrekening van het eigen risico).
- Inkomensondersteuning voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten van 175 euro per huishouden per jaar. Dit wordt verrekend met de inkomsten bij de post 'categoriale bijstand'.
- Kinderparticipatie en Scholierenregeling: vergoeding van de kosten aan school en contributie voor kinderen van 4 – 18 jaar. Op de begroting is dit verrekend met de post 'schoolkosten' en in het restpakket met de post 'contributies'.

Huishoudens met een zorgvraag kwamen tot voor kort in aanmerking voor een aantal landelijke tegemoetkomingen. Zo kreeg men een tegemoetkoming via het CAK van 99 euro voor compensatie van het eigen risico (CER). Daarnaast ontving men een vergoeding in het kader van Wtcg. Het kabinet heeft in juni 2014 besloten bovengenoemde regelingen af te schaffen. Hiervoor in de plaats moet een nieuwe regeling komen, die zal worden uitgevoerd door de gemeenten. Het is nog niet bekend of en op welke manier deze bedragen voor deze doelgroepen worden uitgekeerd. Om die reden zijn deze niet in de rapportage meegenomen.

2.4 Uitleg over uitgaven

Het Nibud maakt onderscheid in de noodzaak van uitgaven die huishoudens kunnen hebben tussen uitgaven aan het basispakket (waaronder persoonlijk onvermijdbare uitgaven) en de wat meer vrije bestedingen zoals sociale participatie, roken en huisdieren.

2.4.1 Basispakket

De gehanteerde basispakketten zijn bedoeld voor zelfstandig wonende personen en omvat alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Hierin zijn de kosten opgenomen die een huishouden moet maken voor wonen, kleden, voeden, gezondheid, zekerheid (verzekeringen) en informatie (telefoon, internet en tv). In bijlage 1 worden de diverse onderdelen van het basispakket nader beschreven.

Naast de noodzakelijke uitgaven van het basispakket zijn er in individuele gevallen moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Voor de onderzochte doelgroepen gaan we er vanuit dat ze te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Er wordt uitgegaan van gemiddelde kosten. Alles wat meer of minder wordt ingezet heeft invloed op de bestedingsruimte.

2.4.2 Extra zorgkosten

In principe moet de cliënt de kosten van de zorg via AWBZ en Wmo zelf betalen. Omdat het vaak gaat om grote bedragen, is er een maximale eigen bijdrage voor AWBZ en Wmo ingevoerd. Deze maximale eigen bijdrage is inkomensafhankelijk. Voor de eigen bijdragen van AWBZ en Wmo geldt een anti-cumulatiebeding. De eigen bijdragen voor beide regelingen worden gezamenlijk geïnd door het CAK (Centraal Administratiekantoor). Bij de berekeningen wordt deze maximale eigen bijdrage meegenomen, zowel bij de basisbedragen als bij de voorbeeldbedragen.

In deze berekeningen nemen we de eigen bijdrage Wmo mee als extra zorgkosten in het basispakket. Voor alleenstaanden met een inkomen niet hoger dan 23.295 euro bruto per jaar, is dit een bedrag van 19 euro per vier weken. Voor paren is dat 27,20 euro als het inkomen niet hoger is dan 29.174 euro. Voor ouderen zijn deze grenzen respectievelijk 16.456 euro en 22.957 euro. Voor huishoudens met een hoger inkomen wordt de eigen bijdrage verhoogd met een dertiende deel van 15 procent van het verschil tussen het inkomen en de hierboven genoemde inkomensgrens. Over deze bijdrage wordt vervolgens 33 procent Wtcg korting berekend. Dit bedrag is verrekend met de post 'extra ziektekosten'.

Op basis van gegevens van die Programmagroep WWZ038 heeft toegestuurd over de zorgbehoeften van verschillende soorten cliënten en (beperkte) informatie van de gemeente Zwolle gaan we uit van een volgende zorgbehoefte:

- Het huishouden gebruikt maakt van thuiszorg (2 uur per week) en is hiervoor de eigen bijdrage Wmo verschuldigd.
- Het huishouden gebruik maakt van begeleiding¹ van 2 x 2 uur per week.
- Het huishouden gebruik maakt van Po-er 1 x 2 uur per week.
- Het huishouden maakt gebruik van sociale alarmering. Via de collectieve zorgverzekering worden, als er sprake is van noodzaak, de kosten vergoed. De abonnementskosten bedragen ongeveer 15 euro per maand. We gaan er vanuit dat de eigen bijdrage die Zilveren Kruis vraagt in aanmerking komt voor bijzondere bijstand. De kosten worden verwerkt bij de post 'extra ziektekosten'.
- Het huishouden extra waskosten heeft. We gaan uit van twee keer per week extra wassen (8 euro per maand) en slijtage van de kleding (7 euro per maand) daardoor. Het gaat dus om een extra bedrag bij kleding en een extra bedrag bij reiniging. In de begrotingen is dit beide verwerkt bij de post 'reiniging'. Voor deze uitgave is ook gerekend met de belastingteruggave specifieke zorgkosten.
- Het huishouden maakt gebruik vanwege artsenbezoek, therapie etc. van aanvullend al dan niet openbaar vervoer. Via de collectieve zorgverzekering van Zilveren Kruis kan 200 km. per jaar van de reiskosten worden vergoed. De verzekering kent een eigen bijdrage van 96 euro.
Komt men vanwege een te hoog inkomen niet in aanmerking voor de collectieve zorgverzekering dan drukken deze vervoerskosten op de begroting van het huishouden. De kosten en vergoeding voor zorgafhankelijk vervoer binnen de regio zijn in de begrotingen opgenomen bij de post 'openbaar vervoer, fiets'. De kosten van het regulier openbaar vervoer zijn hier weer van afgehaald. De kosten en vergoedingen buiten de regio vallen onder de post 'vervoer' binnen het restpakket.

Tenslotte kan het voorkomen dat een huishouden geholpen moeten worden bij de financiële administratie. Dit kan via een instelling of via beschermingsbewind en brengt daarmee financiële lasten met zich mee.

2.4.3 Pakket sociale participatie

Wanneer de uitgaven aan het basispakket en de persoonlijk onvermijdbare uitgaven zijn gedaan, kan de rest van het inkomen besteed worden aan de meer vrije bestedingen. Om te laten zien hoe groot de ruimte is voor vrije bestedingen, wordt gebruik gemaakt van een pakket voor sociale participatie en overige vrije uitgaven. Met dit pakket worden mogelijke keuzes van het huishouden geïllustreerd. Het betreffen uitgaven die vaak voorkomen en een duidelijk keuze-element bevatten. Hoe geparticipeerd wordt, is een vrije keuze van het huishouden. Dat er

¹ begeleidingskosten voor financiële begeleiding of zorg. Wat deze kosten zijn is nog niet precies bekend. Het is onduidelijk hoe de gemeente Zwolle de nieuwe taken in de Wmo (begeleiding en dagbesteding) gaat invullen en wat daarvan de kosten zullen zijn.

geparticipeerd zou moeten worden komt uit het onderzoek dat het Nibud met het SCP heeft uitgevoerd. Deelnemen aan de maatschappij is voor iedereen belangrijk, dus ook voor huishoudens met een minimum inkomen en een indicatie. Op basis van dit onderzoek² hebben het SCP en het Nibud een pakket samengesteld voor activiteiten in het kader van sociale participatie en ontspanning. Hieronder vallen de posten contributies en abonnementen, op bezoek gaan, bezoek ontvangen, vakantie en uitgaan en vervoer. Veel gemeenten bieden hiervoor ondersteuning op de een of andere manier als onderdeel van het minimabeleid. Gemeente Zwolle doet dat in de vorm diverse regelingen voor Kinderparticipatie (o.a. via St. Meedoen en het Jeugdsportfonds).

Voor de cliënten zijn aanpassingen aan dit sociale participatie pakket soms noodzakelijk. Zo zal een vakantie voor mensen met een extra zorgbehoefte duurder uitvallen door de noodzaak van extra begeleiding. De inhoud van het pakket 'sociale participatie' staat genoemd in bijlage 3 Specifieke uitgaven.

² Hoff, S. et al. (2009). *Genoeg om van te leven. Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud*, Den Haag: SCP/NIBUD

3 Resultaten

Op basis van het inkomen en de basisuitgaven, de persoonlijk onvermijdbare uitgaven voor deze doelgroepen (specifieke uitgaven aan zorg) en de uitgaven aan sociale participatie, zijn begrotingen gemaakt waarmee de ruimte voor huurlasten inzichtelijk wordt.

Een aantal uitgavenposten is echter specifiek voor huishoudens met een ZZP-indicatie. Deze posten zijn als mogelijk afkomstig van daadwerkelijke bedragen van programmagroep WWZ038 en de gemeente Zwolle. Bedacht moet blijven worden dat er grote verschillen zijn: sommige personen zullen lagere kosten hebben, andere zullen hogere kosten hebben. De gepresenteerde begrotingen zijn dan ook *voorbeelden* van zelfstandig wonende personen (VG).

De uitgangspunten per uitgavenpost voor de begrotingen staan gepresenteerd in bijlage 1.

In bijlage 2 staan de volledige begrotingen gepresenteerd.

3.1 Betaalbare huurlasten

Voor de zelfstandig wonende cliënten van programmagroep WWZ038 hebben we op basis van de specifieke inkomsten en uitgaven, waaronder die aan energie, (begrotingen Bijlage 2) uitgerekend wat de ruimte is voor maandelijkse huurlasten. In paragraaf 2.1. is uitgelegd op welke manier deze berekeningen worden gedaan.

Huurtoeslag en bruto huur

Op basis van de bestedingsruimte is berekend wat een zelfstandig wonende cliënt maximaal kan betalen aan huurlast. Door hierbij rekening te houden met de huurtoeslag³ waarop men recht heeft, is de bruto huur (rekenhuur) te bepalen.

Doordat de bruto huur is berekend inclusief de huurtoeslag, mogen subsidiabele servicekosten wel worden meegerekend in de bruto huur. Niet subsidiabele servicekosten gaan ten koste van de bestedingsruimte.

In deze berekening gaan we uit van een maandelijks te betalen huurlasten. Een periode van dubbele huurlasten of extra uitgaven door verhuizing vallen hier niet onder. In de betreffende maand(en) zal vanwege de hogere uitgaven bijvoorbeeld daardoor ingeteerd worden op spaargeld.

³ Er is in de berekeningen geen rekening gehouden met de extra huurtoeslag die mogelijk is als het een aangepaste woning betreft in verband met handicap voor een alleenstaande ouder en stel met kinderen (40 procent boven de aftoppingsgrens). Voor alleenstaanden en ouderen geldt deze 40 procent boven aftoppingsgrens, ongeacht de woningaanpassing wel.

In de volgende tabel wordt weergegeven wat de bestedingsruimte is nadat alle basisuitgaven zijn gedaan en nadat alle uitgaven inclusief die aan het restpakket (sociale participatie) zijn gedaan.

Tabel 2: Resultaten van de begrotingen (saldi in euro's per maand)

	Huishoudtype	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	Huurtoeslag	Rekenhuur
a	1p 18 - 23 jr Wajong	410	289	162	389
b	2 p 18 - 23 jr Wajong	780	584	0	584
c	1p 23 – 27 jaar WWB	322	201	162	389
d	1p 23 - AOW lft Wajong 75%	410	289	273	562
e	1p 23 - AOW lft Wajong 70%	354	233	172	405
f	2p 23 - AOW lft WWB	213	32	162	389
g	1p 23 - AOW lft minimumloon	721	593	208	699
h	2p 23 - AOW lft Wajong 75%	742	546	74	620
i	2p 23 - AOW lft Wajong 70%	664	468	105	573
j	2p met 2 kind WWB	149	-128	162	389
k	1p met 2 kind WWB (zonder zorg)	408	190	162	389
l	1p met 2 kind Wajong	513	295	288	583
m	2p 23 - AOW lft minimumloon	527	366	271	637
n	2p met 2 kind minimumloon	371	93	162	389
o	1p AOW	465	344	313	657
p	2p AOW	190	9	166	389
q	1p AOW+	733	604	226	699*
r	2p AOW+	633	438	270	687*

* deze huren zijn het meest optimaal bij de beschikbare ruimte. Vanwege de huursystematiek is de exacte ruimte niet te bereiken met rekenhuur en huurtoeslag.

Op basis van deze bestedingsruimte, nadat alle uitgaven zijn gedaan, kan de betaalbare (subsidiabele) huur, ook wel rekenhuur, genoemd worden bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met de huurtoeslag. Hieronder kunnen ook de subsidiabele servicekosten vallen.

Een aantal doelgroepen heeft niet voldoende ruimte voor de minimale huur (rood in de tabel). Toch zetten we deze doelgroep op de ondergrens van de huurtoeslag: de basishuur bij een minimuminkomen (227 euro voor alle huishoudens jonger dan AOW-leeftijd en voor huishoudens vanaf AOW-leeftijd 225 euro voor eenpersoons huishouden en 223 euro voor een meerpersoonshuishouden). Dit betekent dat dit huishouden op andere posten zal moeten bezuinigen of voldoende vermogen (spaargeld) moet hebben om deze maandelijkse lasten op te vangen.

Tenslotte blijkt⁴ dat de cliënten van programmagroep WWZ038 regelmatig (50 procent van de doelgroep) maandelijkse uitgaven hebben aan roken. Uitgaven die niet in het basispakket of in het pakket voor sociale participatie zijn opgenomen. Deze kosten drukken op de begroting en daarmee op de bestedingsruimte van een cliënt. programmagroep WWZ038 komt bij cliënten bedragen tegen van 60 – 75 euro per maand. In de berekeningen is hiermee geen rekening gehouden.

Ook maandelijkse afbetalingen aan schulden, alimentatie o.i.d. zijn niet in deze berekeningen meegenomen. Zijn ze wel aanwezig dan drukken ook deze op de bestedingsruimte.

3.2 Conclusies & aanbevelingen

3.2.1 Doelgroepen in de knel

Uit de resultaten blijkt dat een paar doelgroepen de basishuur, de laagste huur voor huurtoeslag (389 euro), niet eens opbrengen. Dit zijn de stellen in de bijstand, minimumloon of met AOW met en zonder kinderen en de alleenstaande met een bijstandsuitkering (c, f, j, n en p). Deze vijf doelgroepen vormen het grootste risico als het om problemen met betaalbaarheid gaat. (1p 23 – 27 jaar WWB, 2p 23 - AOW lft WWB, 2p met 2 kind WWB/minimumloon en 2p AOW).

Verder blijkt dat de berekende betaalbare huren (rekenhuur) voor een groot aantal doelgroepen onder de aftoppingsgrens van de huurtoeslag ligt (557 voor een- en tweepersoonshuishoudens en 597 voor drie- en meerpersoonshuishoudens). Dit betekent dat de betaalbaarheid van de huur erg leunt op de huurtoeslag. Hierdoor vormt elke veranderingen van de huurtoeslag (hoogte of methodiek) een risico en daarmee de financiële kwetsbaarheid van deze groepen cliënten.

Het gaat om de volgende huishoudens:

- 1p 18 - 23 jr Wajong
- 2p 18 - 23 jr Wajong
- 1p 23 – 27 jaar WWB
- 1p 23 - AOW lft Wajong 75%
- 1p 23 - AOW lft Wajong 70%
- 2p 23 - AOW lft WWB
- 2p 23 - AOW lft Wajong 75%
- 2p 23 - AOW lft Wajong 70%
- 2p met 2 kind WWB
- 1p met 2 kind WWB (zonder zorg)
- 1p met 2 kind Wajong
- 2p 23 - AOW lft minimumloon
- 2p met 2 kind minimumloon

⁴ mededeling Johan Koning, Frion, 12-08-2013

- 2p AOW

De huishoudens die afhankelijk zijn van een Wajong-uitkering, zullen nadat deze is verlaagd naar 70 procent duidelijk minder ruimte op de begroting hebben voor huur. Voor een stel wordt de betaalbare rekenhuur bijna 50 euro lager. Bij een alleenstaande gaat het om ruim 150 euro!

3.2.2 Algemene aanbevelingen

Bij de berekeningen zijn we ervan uitgegaan dat alle inkomsten worden aangevraagd, zo ook de belastingaftrek specifieke zorgkosten. Ervan uitgaande dat deze kosten worden gemaakt (eerste vereiste), is het belangrijk dat bij de jaarlijkse belastingaangifte deze kosten ook worden opgevoerd. Ons advies is dat een rol te spelen in de communicatie en bij het invullen van de belastingformulieren spelen.

Ook gaan we ervan uit dat iemand goed met zijn/haar geld kan omgaan. Dat betekent in ieder geval dat men weet welke inkomsten er zijn (wat er binnen komt) en wat er uitgaat.

Waarschijnlijk is het voor de groep cliënten van programmagroep WWZ038 geen eenvoudige opgave en adviseren we dit goed in de gaten te houden (ter voorkoming van o.a. huurachterstanden).

Zo zouden medewerkers geschoold kunnen worden om financiële problemen bij cliënten vroegtijdig te kunnen herkennen en cliënten te kunnen helpen om rond te komen met een beperkt budget.

Uit de begrotingen blijkt dat de berekende vergoedingen vaak via de collectieve zorgverzekering van de gemeente Zwolle zijn geregeld. Reden om deze regeling goed onder de aandacht te brengen van cliënten van programmagroep WWZ038. Het Nibud adviseert deze en andere gemeentelijke regelingen actief te promoten onder de doelgroep.

In de berekeningen is geen rekening gehouden met de gemeentelijke vergoeding die in plaats van de landelijke Wtcg en de CER regeling zou moeten komen. Deze was nog niet bekend tijdens onderzoeksperiode. De Wtcg en CER vergoeding zijn per 1 januari 2014 afgeschaft. En de Wtcg-korting bij de berekening van de eigen bijdrage zal per 2015 worden afgeschaft. Zoals te zien is in de bijlage gaat het om behoorlijke bedragen die niet meer worden uitgekeerd. Het Nibud adviseert de gemeente Zwolle hier bij de inrichting van haar beleid rekening te houden.

In bijlage 3 staan de regelingen en effecten vermeld die voor deze doelgroep spelen en van invloed zijn op hun financiële positie en daarmee de ruimte voor betaalbare huur.

Bijlage 1: Specificatie uitgavenposten

Vaste lasten

Huur, energie en heffingen

Voor de zelfstandig wonende cliënt gaan we uit van 1- en 2-kamerwoning, waarvan de gaskosten 2/3 van een flatwoning (3 kamers) zijn. De gaskosten zijn afhankelijk van het woningtype, die van elektra en water zijn afhankelijk van aantal personen in een huishouden. Voor huishoudens met 2 personen gaan we uit van een grotere flatwoning met 3 kamers en voor gezinnen van rijtjes woningen.

We gaan er van uit dat bewoners met een laag inkomen geen gemeentelijke en waterschapshoeven te betalen (kwijtschelding gemeente en waterschap).

Telefoon, televisie, internet

Bij communicatie (telefoon, kabel, internet) gaan we er van uit dat er een kabelaansluiting is, er gebruik wordt gemaakt van prepaid-mobieltje en dat er internet is. Standaard nemen we ook een computer mee in het basispakket.

Verzekeringen

De cliënten van programmagroep WWZ038 met een laag inkomen hebben in de gemeente Zwolle recht op een collectieve zorgverzekering. De gemeente draagt bij aan de premie en het vergoedingenpakket is uitgebreid (tov. bijzonder bijstand).

Contributies en abonnementen

Net als bij zelfstandige huishoudens zijn in het basispakket geen contributies of abonnementen opgenomen. In het pakket voor sociale participatie gaan we uit van het lidmaatschap van een hobbyclub.

Vervoer

We gaan er van uit dat bewoners aangepast vervoer nodig hebben en daarvoor een Wmo-indicatie krijgen. De kosten hiervan vallen uiteen in regionale kosten en kosten buiten de regio. Deze kosten vervangen het openbaar vervoer wat standaard onder deze post valt.

Voor regionaal vervoer gaan we daarbij uit van het gebruik van collectief vraagafhankelijk vervoer. Hiervoor hebben we een bedrag opgenomen ter hoogte van tweemaal het bedrag uit de minimum-voorbeeldbegroting. Weergegeven bij 'vervoer' in het restpakket

Volgens de collectieve zorgverzekering wordt hiervan 200 km vergoedt. Daarbij geldt een wettelijke eigen bijdrage van 96 euro per jaar.

Het bovenregionale vervoer is opgenomen in het pakket voor sociale participatie. We gaan hierbij uit van Valys-vervoer. Omdat er tot een limiet van 450 km per jaar een bedrag van € 0,20 per kilometer geldt, gaan in deze berekening uit dat er 450 km per jaar gereisd wordt.

Reserveringsuitgaven

Kleding

Kleding raakt zoek of wordt vaker vuil waardoor de kledingstukken vaker gewassen moeten worden en extra slijten. Zowel extra kosten voor kleding als reiniging. Het wordt gezamenlijk weergegeven als een extra bedrag bij 'reiniging'. Dit is gelijk aan het bedrag voor alleenstaande huishoudens plus het forfaitaire bedrag (310 euro per persoon) dat als extra kosten opgevoerd mag worden als specifieke zorgkosten (bewassing: belastingteruggave TSZ).

Inventaris en onderhoud

Voor de zelfstandig wonende cliënt in een 1- en 2- kamerwoning gaan we ervan uit dat de kosten van inventaris en onderhoud 2/3 zijn van die van een flatwoning. Bij een huishouden van 3 of meer personen gaan we uit van een grotere flatwoning of een rijtjeswoning.

Extra ziektekosten

In de minimumvoorbeeldbegrotingen wordt rekening gehouden met een bedrag aan extra ziektekosten, voor bijvoorbeeld niet vergoede tandartskosten, medicijnen andere medische uitgaven en kosten van thuiszorg. Daarnaast moet iedereen het verplichte eigen risico reserveren. Gemeente Zwolle vergoedt voor deelnemers van de collectieve zorgverzekering dit eigen risico.

Bij deze post wordt tevens eigen bijdrage Wmo/AWBZ meegerekend (cumulatief, gemaximeerd).

Huishoudelijke uitgaven

Voeding

Zelfstandig wonende cliënten die niet (vaak) meer zelf kunnen koken, kunnen in veel gemeenten gebruik maken van een maaltijdservice. De gemiddelde kosten hiervan variëren van 5 tot 7,50 euro. Uit gegevens van programmagroep WWZ038 blijkt dat de meesten hiervan geen gebruik maken en zelf koken. We gaan er daarom van uit dat er geen extra voedingskosten zijn.

Reiniging

Dit zijn de kosten in verband met het reinigen van de woning en met het wassen van kleding. Er wordt van uitgegaan dat de zelfstandige bewoners zelf hun kamer(s) schoonhouden. Voor de zelfstandige bewoners is huishoudelijke hulp hiervoor noodzakelijk en gaan we uit van thuiszorg via de Wmo met de bijbehorende eigen bijdrage.

Een extra kostenpost voor deze personen zijn vaak de kosten van bewassing (meer wasmachine gebruik). Zie informatie bij de post 'kleding'.

Persoonlijke verzorging

Dit zijn de kosten van tandpasta, -borstel, shampoo, deodorant, make-up etc. In tegenstelling het onderzoek van 2013 hebben we deze post niet opgehoogd (vanwege pedicure bijv.). Zelfstandig wonende cliënten zullen waarschijnlijk minder snel hier geld aan uitgeven dan mensen in een instelling.

Diversen

Dit zijn kosten voor cadeautjes, postzegels, bloemen. We specificeren hier hetzelfde bedrag als in de minimumvoorbeeldbegroting.

Uitgaven aan sociale participatie

In de minimum-voorbeeldbegrotingen zijn posten opgenomen voor vrijetijdsuitgaven, uitgaan en vakantie en weekenden. Net als in de minimum-voorbeeldbegrotingen specificeren we voor deze posten geen uitgaven in het basispakket. Het gaat om richtbedragen die ook op een andere manier kunnen worden ingevuld.

In het pakket voor sociale participatie is een bijvoorbeeld bedrag opgenomen voor de kosten van recreatie. Voor mensen met een extra zorgbehoefte zal dit duurder uitvallen door de noodzaak van extra begeleiding. Dit gaat dan ten koste van andere uitgavenposten binnen dit pakket.

Bijlage 2: Begrotingen per doelgroep

De 18 begrotingen van de verschillende doelgroepen zijn als apart pdf bijgeleverd.

Bijlage 3: Landelijke wijzigingen in wet- en regelgeving

Er vinden momenteel diverse veranderingen in inkomens(ondersteunende) regelingen plaats. Zo zijn per 1 januari 2014 de Wtcg en de CER afgeschaft en zal in 2015 de Wet werk en bijstand op een aantal punten worden aangescherpt. Daarnaast treden per 1 januari 2015 de Participatiewet en de vernieuwde Wet maatschappelijke ondersteuning in werking. Ten slotte worden de kindregelingen vanaf 1 januari 2015 herzien (Wet hervorming kindregelingen).

Deze bijlage beschrijft de wet- en regelgeving waarvoor veranderingen zijn doorgevoerd of waarvoor veranderingen op stapel staan.

Afschaffing Wtcg en CER

In het Regeerakkoord (2012) is opgenomen dat verschillende inkomensondersteunende regelingen voor chronisch zieken en gehandicapten zouden moeten verdwijnen.

Dit heeft erin geresulteerd dat op 3 juni jl. de Eerste Kamer heeft ingestemd met het kabinetsvoorstel tot afschaffing van de Wtcg en de CER. Beide regelingen worden met terugwerkende kracht afgeschaft per 1 januari 2014. De uitbetaling van de Wtcg-vergoeding over 2013 zal voor het laatst in 2014 plaatsvinden. De CER wordt in 2014 al niet meer uitgekeerd. In het najaar van 2013 is besloten om de fiscale aftrek van uitgaven voor specifieke zorgkosten structureel in een afgeslankte vorm te handhaven.

De inkomensondersteuning aan chronisch zieken en gehandicapten wordt overgeheveld naar gemeenten.

Tegemoetkoming Wtcg

Per 1 januari 2014 is de algemene tegemoetkoming Wtcg afgeschaft. De tegemoetkoming moest chronisch zieken en gehandicapten compenseren voor eventuele meerkosten in verband met een beperking. De relatie tussen zorggebruik en meerkosten is echter diffuus. De tegemoetkoming wordt vaak uitgekeerd aan mensen zonder meerkosten en niet uitgekeerd aan mensen die wel meerkosten hadden.

Er bestond een lage en een hoge tegemoetkoming die afhankelijk is van leeftijd en zorggebruik. Alleen huishoudens met een verzamelinkomen onder de 24.570 euro (alleenstaanden) of 35.100 euro (meerpersoonshuishoudens) hebben recht op de tegemoetkoming.

Tabel 3 laat de hoogte van de tegemoetkomingen zien.

Tabel 4: Hoogte tegemoetkoming Wtcg

	Jonger dan AOW-gerechtigde leeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd of ouder
Lage tegemoetkoming	€ 296	€ 148
Hoge tegemoetkoming	€ 494	€ 346

De tegemoetkoming werd aan het eind van het jaar door het Centraal Administratiekantoor (CAK) uitgekeerd over het voorafgaande kalenderjaar. De tegemoetkoming hoeft niet aangevraagd te worden.

Korting op de eigen bijdrage AWBZ/Wmo

Huishoudens die gebruik maken van Wmo-zorg betalen een eigen bijdrage. De eigen bijdrage voor extramurale AWBZ/Wmo-zorg bedraagt 19 euro per vier weken voor een alleenstaande en 27,20 euro voor een meerpersoonshuishouden, plus 15 procent over het deel van het verzamelinkomen dat meer bedraagt dan het drempelinkomen (zie tabel 4).

Tabel 5: Drempelinkomen eigen bijdrage Wmo

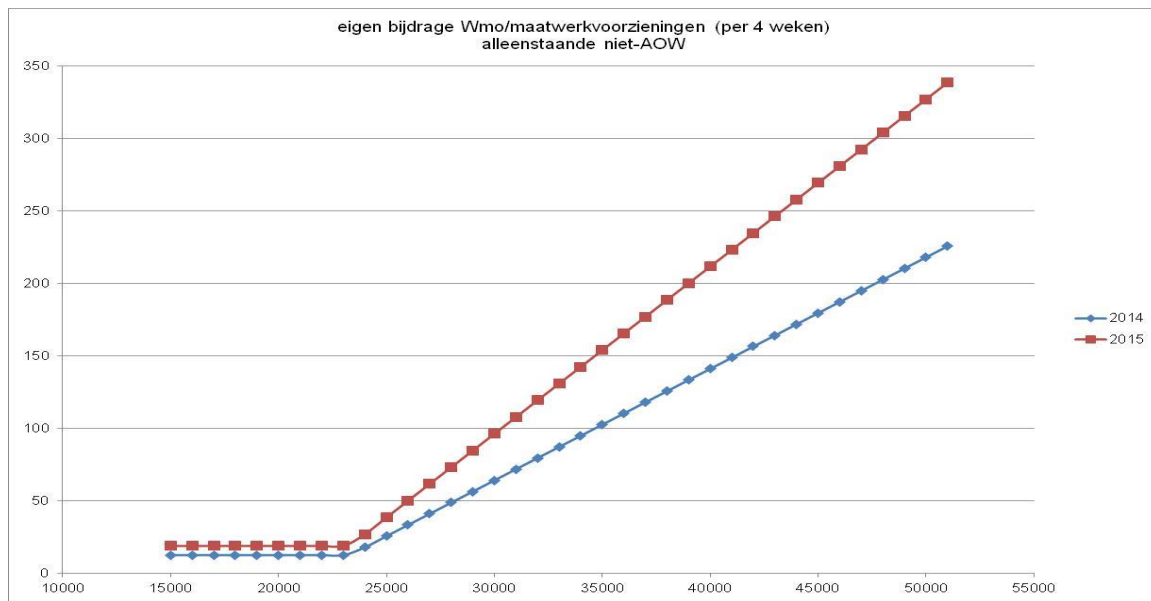
	Jonger dan AOW-gerechtigde leeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd of ouder
Alleenstaande	€ 23.295	€ 16.456
Meerpersoonshuishouden	€ 29.174	€ 22.957

Tot nu toe ontvangt men een korting op de eigen bijdrage voor extramurale AWBZ/Wmo-zorg. Deze bedraagt 33 procent. De korting voor alleenstaanden met de laagste inkomens is daarmee 6 euro per vier weken. Voor paren is deze korting 9 euro. Het CAK brengt de korting sinds 2010 direct in mindering op de eigen bijdrage.

Per 1 januari 2015 wordt de korting op de eigen bijdrage voor extramurale AWBZ/Wmo-zorg afgeschaft; voor intramurale zorg is deze korting al per 1 januari 2014 verdwenen.

In het volgende figuur wordt duidelijk gemaakt wat dat voor een effect heeft voor een huishoude onder AOW-leeftijd.

Figuur 2: Hoogte maximale eigen bijdrage Wmo in 2014 en 2015 per vier weken

Invoering algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen per 2015

Onderdeel van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning is dat een gemeente vanaf 1 januari 2015 algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen moet bieden.

Maatwerkvoorzieningen zijn individuele voorzieningen die een voorwaarde zijn voor deelname aan de samenleving.

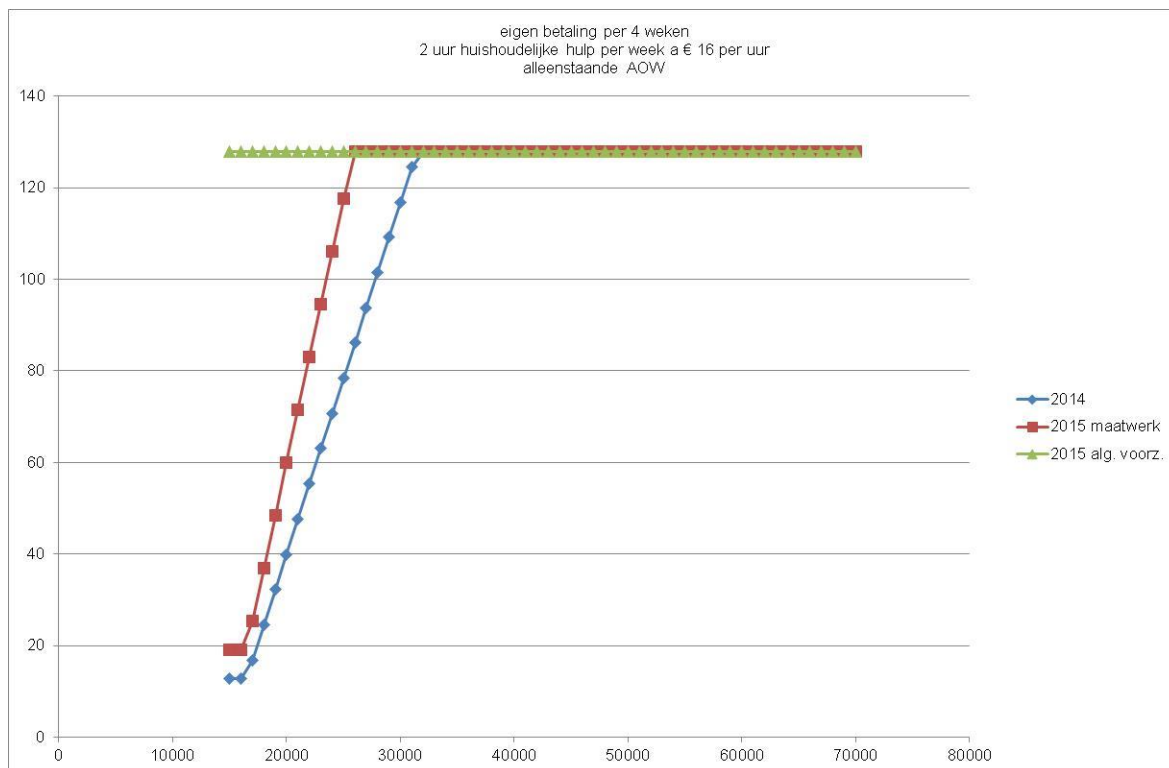
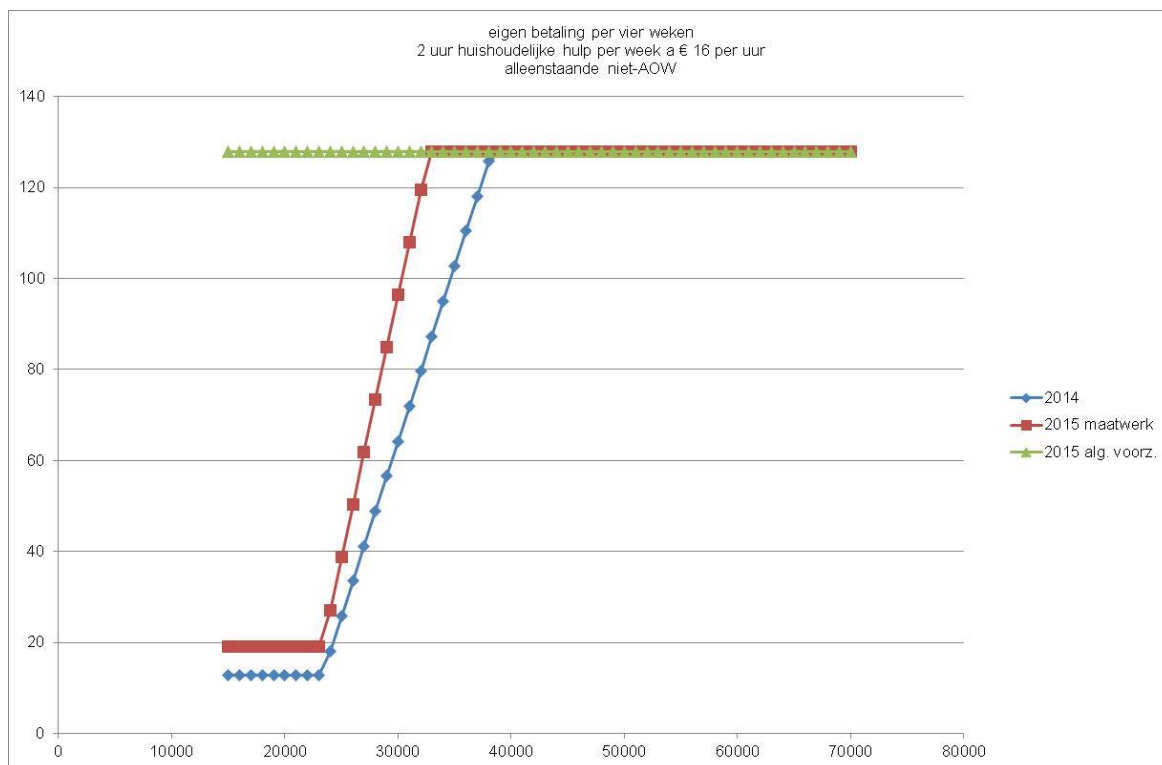
De invoering van maatwerkvoorzieningen kan tot gevolg hebben dat huishoudens die nu gebruik maken van zorg via de Wmo, volgend jaar geacht worden voldoende te hebben aan een algemene voorziening. Nu betaalt zo iemand een eigen bijdrage Wmo (inclusief Wtcg-korting).

Volgend jaar zal dit huishouden mogelijk bepaalde zorg via een algemene voorziening zelf moeten betalen (eigen betaling). Daarnaast kan het betreffende huishouden volgend jaar nog steeds een deel van de zorg ontvangen via een maatwerkvoorziening waarvoor een eigen bijdrage verschuldigd is. Deze eigen bijdrage is maximaal de huidige periodebijdrage Wmo, maar dan zonder de Wtcg-korting.

Een voorbeeld is huishoudelijke hulp. Dit valt niet per definitie in de nieuwe maatwerkvoorziening. Als het binnen de maatwerkvoorziening gaat vallen, geldt de huidige eigen bijdrage (zonder de Wtcg-korting). Echter, wordt het een algemene voorziening, dan zal het huishouden de kosten volledig zelf dienen te betalen.

In de volgende figuur is de huidige situatie weergegeven (eigen bijdrage inclusief Wtcg-korting), de situatie waarin een huishoudelijke hulp een maatwerkvoorziening is (eigen bijdrage exclusief de Wtcg-korting) en de situatie dat het een algemene voorziening is (eigen betaling). Hierbij is bij de eigen betaling uitgegaan van een tarief van 16 euro per uur voor huishoudelijke hulp.

Figuur 3: Hoogte eigen betaling voor 2 uur huishoudelijke hulp per week in 2014 en 2015

Uit bovenstaande figuur valt op te maken dat bij een tarief van 16 euro per uur de eigen betaling voor de laagste inkomens fors hoger ligt dan de maximale eigen bijdrage Wmo (in- en exclusief de Wtcg-korting).

De eigen betaling voor twee uur huishoudelijke hulp per week kan op die manier stijgen van 19 euro per vier weken nu naar 128 euro straks (uitgaande van een uurtarief van 16 euro). Dit heeft een inkomenseffect van -9 procent voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering.

Hoe de inkomenseffecten van de nieuwe Wmo per 1 januari 2015 zullen uitvallen zal variëren al naar gelang het zorggebruik van huishoudens en de mogelijkheid om hiervoor van een maatwerkvoorziening gebruik te kunnen maken.

Na de instemming van de Eerste Kamer met de nieuwe Wmo 2015 op 8 juli 2014, heeft staatssecretaris Van Rijn extra middelen vrijgemaakt voor een huishoudelijke hulp toelage (HH-toelage) voor huishoudens die niet meer in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening. Deze HH-toelage is een uniform, vast bedrag per uur of per prestatie. De komende weken wordt gewerkt aan de uitwerking van deze HH-toelage. De (inkomens)effecten van deze toelage zijn nu nog onbekend.

Compensatie eigen risico (CER)

Chronisch zieken en gehandicapten betalen door hoge zorgkosten vaak het volledige verplichte eigen risico van de zorgverzekering. Door de regeling Compensatie eigen risico (CER) betaalde de overheid een deel van het verplichte eigen risico terug. De CER bedroeg in 2013 99 euro per jaar.

Onlangs heeft de Eerste Kamer ingestemd met het kabinetsvoorstel om de CER met terugwerkende kracht per 1 januari 2014 af te schaffen. In 2014 wordt deze dus niet meer uitgekeerd.

Gemeente Zwolle vergoedt dit eigen risico via de collectieve zorgverzekering.

Wijziging Wet werk en bijstand

Op 1 juli 2014 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet werk en bijstand en enkele andere sociale zekerheidswetten.

De wijziging van de wet kent meerdere onderdelen. In het onderstaande worden enkele onderdelen besproken, die rechtstreeks van invloed zijn op de maandbegroting van de onderzochte huishoudtypen.

Kostendelersnorm

De wijzigingen in de Wet werk en bijstand hebben onder meer betrekking op de hoogte van de WWB-norm. Momenteel wordt per persoon een basisnorm toegekend, waarbij personen die de kosten van bestaan *niet* met anderen kunnen delen, een toeslag krijgen. Bij gehuwden die de kosten delen met derden vindt een verlaging van de basisnorm plaats. Het college bepaalt de hoogte van deze toeslag en verlaging.

In de gewijzigde Wet werk en bijstand wordt de norm landelijk voorgeschreven. Hierbij zal de norm lager worden naarmate er meer personen in de woning aanwezig zijn die met elkaar de kosten van bestaan kunnen delen. De aard van het inkomen van elk van de afzonderlijke inwonenden speelt hierbij geen rol. Elke extra persoon in de woning betekent een lagere individuele WWB-norm. In een rekenkundige formule komt dit er als volgt uit te zien:

$$\frac{(40\% + A \times 30\%)}{A} \times B$$

Hierbij is:

A: het totaal aantal meerderjarige personen dat in dezelfde woning zijn hoofdverblijf heeft

B: de rekennorm

De zogenoemde kostendelersnorm is dus van invloed op de inkomsten van huishoudens met meerdere (meerderjarige) personen.

Het inkomenseffect van de invoering van de kostendelersnorm wordt mede bepaald door de huidige verhoging of verlaging van de toeslag van de bijstandsuitkering. In verschillende gemeenten is het gebruikelijk om de bijstandsuitkering van alleenstaanden en alleenstaande ouders met meerderjarige thuiswonende kinderen te verhogen met bijvoorbeeld 10 procent. Bij paren met meerderjarige inwonende kinderen vindt er vaak geen verlaging van de gezinsnorm plaats.

In eerste instantie zou de kostendelersnorm ook gelden voor de AOW, dit is inmiddels met een jaar uitgesteld.

Tabel 6: Hoogte van de WWB/AOW-uitkering voor en na invoering van de kostendelersnorm

	In 2014	In 2015
A Alleenstaande		
geen kinderen	WWB 70%	WWB 70%
met 2 minderjarige kinderen	WWB 90%	WWB 70%*
met 1 minderjarig en 1 meerderjarig kind (WWB)	WWB 80%, WWB 60%	WWB 50%*, WWB 50%
met 1 meerderjarig kind (WWB)	WWB 60%, WWB 60%	WWB 50%*, WWB 50%
B Echtbaar		
geen kinderen	WWB 100%	WWB 100%
met 2 minderjarige kinderen	WWB 100%	WWB 100%
met 1 minderjarig en 1 meerderjarig kind (WWB)	WWB 100%, WWB 60%	WWB 86,7%, WWB 43,3%

* Met de invoering van de Wet hervorming kindregelingen krijgen alleenstaande ouders niet 20 procent van de rekennorm extra aan WWB, omdat zij recht hebben op de alleenstaande ouderkop.

Voor alleenstaande ouders is vanaf 1 januari 2015 de hoogte van de rekennorm gelijk aan die van een alleenstaande, omdat er voor alleenstaande ouders een alleenstaande ouderkop wordt toegevoegd aan het kindgebonden budget (zie de Wet hervorming kindregelingen in paragraaf 5.4).

Intensivering armoedebeleid

Een ander belangrijk onderdeel van de gewijzigde Wet werk en bijstand is de beperking van de mogelijkheden om categoriale bijzondere bijstand te verlenen.

De regering wil de armoedebestrijding in Nederland intensiveren en wil dit bereiken door een verruiming van de mogelijkheden tot het gericht vergoeden van daadwerkelijke kosten in een individuele situatie (individuele bijzondere bijstand) en het beperken van de mogelijkheden tot het generiek ongericht vergoeden van aannemelijke kosten (categoriale bijzondere bijstand). Individuele inkomensvoorziening op basis van groepskenmerken kan, in kader van Wmo nog wel worden toegepast voor chronisch zieken en gehandicapten.

Uitzondering is de collectieve aanvullende zorgverzekering. Deze vorm van categoriale bijzondere bijstand wordt bovendien verruimd door het schrappen van de centrale inkomensnorm van 110 procent van het toepasselijke sociaal minimum.

Participatieregelingen (als Stichting Meedoen van gemeente Zwolle), die voorzien in een tegemoetkoming voor sport, cultuur en recreatie, vallen niet onder de WWB, maar onder artikel 108 van de Gemeentewet en blijven in die vorm ook bestaan. Ook particuliere fondsen, zoals het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds, kunnen in hun huidige vorm blijven functioneren.

Individualisering langdurigheidstoeslag

In de gewijzigde Wet werk en bijstand die op 1 januari 2015 in werking treedt, is een categoriale benadering van de langdurigheidstoeslag niet meer mogelijk. Hiervoor in de plaats komt een individuele inkomenstoeslag voor personen tot de AOW-gerechtigde leeftijd die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen en die gelet op hun individuele omstandigheden geen zicht hebben op verbetering van het inkomen. Doordat de langdurigheidstoeslag op deze wijze wordt geïndividualiseerd, komt een centrale inkomensnorm te vervallen.

Participatiewet

Vanaf 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. Doel van deze wet is om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan de slag te krijgen. De gemeenten worden vanaf die datum verantwoordelijk voor mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben. Deze mensen zitten nu in de WWB, Wsw en Wajong. De gemeenten hebben voor de nieuwe doelgroep dezelfde taken als voor mensen met een bijstandsuitkering, namelijk bieden van ondersteuning gericht op arbeidsinschakeling en, waar nodig, inkomensondersteuning.

Vanaf 1 januari 2015 is de Wajong alleen nog toegankelijk voor jonggehandicapten die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Mensen met arbeidsvermogen gaat tot de doelgroep van de gemeenten behoren.

Hervorming kindregelingen

Per 1 januari 2015 worden de kindregelingen herzien (Wet hervorming kindregelingen). Het aantal regelingen wordt teruggebracht. Het gaat onder andere om de volgende veranderingen:

- De (aanvullende) alleenstaande ouderkorting vervalt en er wordt een alleenstaande ouderkop op het kindgebonden budget voor alleenstaande ouders geïntroduceerd van 2.800 euro per jaar.
- De toeslag van 20 procent voor alleenstaande ouders in de bijstand vervalt. Voor alleenstaande ouders die door het verschillende partnerbegrip uit de Awir en de WWB niet in aanmerking komen voor de alleenstaande ouderkop, komt er een overgangsregeling.
- Het kindgebonden budget wordt voor het eerste kind met 15 euro verhoogd en voor het tweede kind met maximaal 255 euro. Indien een huishouden twee kinderen heeft ontvangt men dan maximaal 270 euro per jaar extra aan kindgebonden budget.
- De inkomensgrens voor het recht op het maximale bedrag aan kindgebonden budget wordt verlaagd van 26.147 euro naar 19.676 euro (minimumloon);
- De kinderbijslag wordt niet geïndexeerd.
- De tegemoetkoming in de onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS 17-) wordt afgeschaft en gecompenseerd via het kopje op het kindgebonden budget voor kinderen van 16 en 17 jaar.
- De ouderschapsverlofkorting wordt afgeschaft.
- De aftrek voor levensonderhoud kinderen (LOK) wordt afgeschaft.
- De Tegemoetkoming Ouders met thuiswonende Gehandicapten kinderen (TOG) wordt afgeschaft en geïntegreerd in de kinderbijslag (dubbele kinderbijslag).

Bijlage 4: inkomen en toepasselijk minimum

Tabel: verhouding inkomen ten opzichte van toepasselijk minimum

	Huishoudtype	Leeftijd	Inkomen*	Netto inkomen	Norm	Perc.
a	Alleenstaand	18 jaar	Wajong (75%)	€ 11.368	€ 2.819	403%
		21 jaar		€ 11.368	€ 10.980	139%
b	Paar	18 jaar	Wajong (70%)	€ 22.194	€ 5.637	394%
		21 jaar		€ 22.194	€ 10.980	104%
c	Alleenstaand	23 – 27 jaar	WWB	€ 11.420	€ 11.420	100%
d	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)	€ 11.368	€ 11.420	100%
e	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Wajong (70%)	€ 10.750	€ 11.420	94%**
f	Paar	23 jaar – AOW lft	WWB	€ 16.314	€ 16.314	100%
g	Alleenstaand	23 jaar – AOW lft	Minimumloon	€ 15.833	€ 11.420	139%
h	Paar	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)	€ 23.610	€ 16.314	145%
i	Paar	23 jaar – AOW lft	Wajong (70%)	€ 21.070	€ 16.314	129%
j	Paar met 2 k	23 jaar – AOW lft	WWB	€ 16.314	€ 16.314	100%
k	Eenouder met 2k	23 jaar – AOW lft	WWB	€ 14.682	€ 14.682	100%
l	Eenouder met 2k	23 jaar – AOW lft	Wajong (75%)	€ 13.937	€ 14.682	95%
m	Paar	23 jaar – AOW lft	Minimumloon	€ 17.802	€ 16.314	109%
n	Paar met 2k	23 jaar – AOW lft	Minimumloon	€ 17.802	€ 16.314	109%

* met inkomen wordt bedoeld de uitkering of het salaris. In dit netto bedrag zitten niet de kortingen en toeslagen (jonggehandicaptenkorting, tegemoetkoming arbeidsongeschiktheid, zorgtoeslag, kinderbijslag, kindgebondenbudget) zoals die ook niet in het normbedrag zitten.

Jonggehandicaptenkorting: 708 euro per persoon per jaar

Tegemoetkoming arbeidsongeschiktheid Wtcg: 348 euro per persoon per jaar

**zie boven genoemde opmerking voor de verklaring van een lager percentage dan 100%.

